

Helse- og omsorgsdepartementet

Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
19/2182

Vår referanse:
201902080-13 008

Sted, Dato
Oslo, 19.09.2019

**POLITIDIREKTORATETS HØRINGSSVAR - FORSLAG TIL ENDRINGER I
BIOTEKNOLOGILOVEN**

Helse- og omsorgsdepartementet sendte den 15. mai 2019 på høring forslag om endringer i bioteknologiloven. Høringsfristen var 2. september 2019. Etter henvendelse til Helse- og omsorgsdepartementet, fikk Politidirektoratet utsatt frist til 12. september 2019. Vi beklager å ha oversittet høringsfristen.

Høringen ble forelagt for Finnmark politidistrikt, Politihøgskolen og Kripas. Direktoratet har mottatt innspill fra Politihøgskolen og Kripas, og innspillene deres følger vedlagt vårt høringssvar.

Politidirektoratets bemerkninger knytter seg kun til de delene av høringsnotatets kapittel 7 (vurdering av søkeres egnethet ved assistert befruktning) som anses relevante for politiet. Vårt høringssvar benytter det samme punktvisse oppsettet som i høringsnotatet.

**7.4.1 Retningslinjer for assistert befruktning, alder og innsyn i relevant
taushetsbelagt informasjon**

Retningslinjer for assistert befruktning

Departementet foreslår at det gis sentrale føringer for hvordan egnethetsvurderingen skal utføres og vil gi Helsedirektoratet i oppdrag å utrede nærmere innhold og detaljnivå og utarbeide slike retningslinjer.

Politidirektoratet støtter forslaget om at det bør gis sentrale føringer for egnethetsvurdering, og viser til det Kripas uttaler i sitt høringsinnspill om viktigheten av gode retningslinjer for egnethetsvurderingen. Forutsatt at det innføres et krav om barneomsorgsattest (politiattest) er Politidirektoratet enig i at det bør utarbeides gode nasjonale retningslinjer for bruken av politiattester i egnethetsvurderingen. Disse bør etter direktoratets syn være på plass i forkant av en eventuell innføring av et krav om barneomsorgsattest (politiattest) for assistert befruktning.

Politidirektoratet

Post: Postboks 2090 Vika, 0125 Oslo
Besøk: Fridtjof Nansens vei 14/16

Tlf: 23 36 41 00
Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950
Giro: 7694.05.18020
www.politi.no

Om innsyn i relevant informasjon

Departementet foreslår at behandlende lege skal få innsyn i relevant taushetsbelagt informasjon om søkere av assistert befruktning. I forslaget til bioteknologiloven § 2-6 tredje ledd foreslås det at nødvendig informasjon om blant annet vandel skal kunne innhentes dersom den opplysningene gjelder, samtykker til innhenting. I høringsnotatet vises det til at innsynsretten er nødvendig for at legen skal kunne foreta en forsvarlig vurdering av om søkerparet kan ha omsorg for barn. Det vises til at søkere ved adopsjon må gi informasjon til Barne- ungdoms- og familieetaten (Bufetat) med legeerklæring, uttømmende politiattest og likning, samt at Bufetat kan be om mer dokumentasjon dersom det er nødvendig for å opplyse saken. Dersom Bufetat skal innhente personopplysninger om andre enn søkerne, må det innhentes samtykke fra den opplysningene gjelder. Departementet mener en lignende ordning bør gjelde for assistert befruktning.

Som påpekt av Kripos, er adgangen til vandelskontroll av personer regulert i politiregisterloven kapittel 7. Lovens § 36 første ledd nr. 1-3 angir at det kun kan gis opplysninger fra vandelskontroll på bakgrunn av politiattest, som vandelsvurdering eller som straffeattest. Bestemmelsen gir ikke anledning til å innhente ytterligere opplysninger om en persons vandel på bakgrunn av samtykke fra den registrerte. Etter Kripos' syn, legger lovforslaget opp til en ordning som bryter med prinsippene om vandelskontroll i politiregisterloven, og Kripos mener at forslaget bør endres slik at det ikke åpnes for innhenting av opplysninger om vandel på bakgrunn av samtykke fra den registrerte. Kripos fremhever at det også burde vært utredet nærmere om et samtykke, slik det er angitt i høringsforslaget, vil oppfylle kravene til samtykke i personvernforordningen artikkel 6, jf. fortalens punkt 32 og 43. Politidirektoratet er enig i dette, og ønsker å understreke at politiregisterloven ikke gir adgang til utlevering av vandelsopplysninger med samtykke slik det er foreslått i høringsnotatet.

Det er videre noe uklart for Politidirektoratet hvilke vandelsopplysninger om søkerparet legen skal få tilgang til. Vi viser til at departementet i høringsnotatets punkt 7.4.3 foreslår at det innføres plikt til å legge frem barneomsorgsattest (politiattest) for dem som søker om assistert befruktning. Det er uklart for direktoratet om legen skal kunne få tilgang til vandelsopplysninger om søkerparet utover dette.

Som nevnt i Kripos' innspill i punkt 2 c på side 4 vil det på en barneomsorgsattest (politiattest) opplyses om forhold som er registrert i politiets reaksjonsregister, jf. politiregisterforskriften kapittel 44. På side 22 i høringsnotatet omtales "personer som er registrert i politiregisteret" og det henvises til "strafferegisteret". Som påpekt av Kripos er ordlyden uklar, men det antas at det siktes til politiets straffesaksregister. Direktoratet er enig i at ordlyden i høringsnotatet ikke er helt tydelig og vil understreke at politiet har flere ulike registre, jf. politiregisterforskriften del 11. Dersom behandlende lege skal kunne innhente opplysninger om "vandel", må det tydeliggjøres hva som menes med dette og hvilke opplysninger det henvises til.

Politidirektoratet støtter ikke forslaget slik det er presentert i høringsnotatet, og mener i likhet med Kripos at forslaget bør endres slik at det ikke åpnes for innhenting av vandelsopplysninger på bakgrunn av samtykke fra den opplysningene gjelder. Vi savner en nærmere utredning av forslagets rekkevidde og forholdet til politiregisterloven og personopplysningsregelverket.

7.4.3. Barneomsorgsattest

Departementet foreslår at det innføres en plikt til å legge frem barneomsorgsattest for alle som søker om assistert befruktning. Forslaget er begrunnet i hensynet til å beskytte barn fra

vold og seksuelle overgrep. Plikten til å fremlegge politiattest utgjør et klart inngrep i retten til privatliv etter EMK artikkel 8. Departementer fremholder at innføringen av et slikt krav er egnet og forholdsmessig. Det bes særskilt om høringsinstansenes syn på hvilke konsekvenser det skal ha at det finnes anmerkninger på politiattesten.

Politidirektoratets vurdering

Politidirektoratet er i utgangspunktet positiv til alle tiltak som kan forebygge vold og seksuelle overgrep mot barn.

I forslaget til bioteknologiloven § 2-6 annet ledd foreslås det at personer som søker om assistert befruktning skal fremlegge barneomsorgsattest som nevnt i politiregisterloven § 39. Politidirektoratet vil først bemerke at politiregisterloven § 39 første ledd i seg selv ikke gir grunnlag for å utstede barneomsorgsattest. Barneomsorgsattest har hjemmel i politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4. Politidirektoratet legger til grunn at når det i høringsnotatet henvises til barneomsorgsattest, menes det politiattest etter politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4.

Etter politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4 gis det adgang til å benytte politiattest for å "utelukke fysiske og juridiske personer fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon" dersom "utelukkelse kan forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer". Slik Politidirektoratet forstår politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4, benyttes barneomsorgsattest (politiattest) kun overfor personer som har oppgaver overfor andres barn, jf. Ot. prp. nr. 108 (2008-2009) punkt 21.7. Vi kan ikke se at utstedelse av politiattest til det formål å utelukke personer fra medisinsk behandling i den hensikt å få egenfødte barn, er forenelig med de formålene som i dag berettiger barneomsorgsattest (politiattest) jf. politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4.

Etter Politidirektoratets syn er ikke forslaget forenlig med politiregisterlovens bestemmelser, slik de er utformet i dag. Politidirektoratet mener det er uheldig at forholdet til politiregisterloven ikke er nærmere drøftet i høringsnotatet.

Dersom det skal innføres nye hjemler for politiattest eller foretas endringer i eksisterende hjemler, er det etter vårt syn behov for en grundigere utredning av spørsmålet. Forslaget reiser også flere praktiske og prinsipielle spørsmål som bør redegjøres nærmere for og diskuteres før det tas endelig stilling til spørsmålet om politiattest skal brukes til det foreslåtte formålet.

Grunnloven § 104 forplikter alle offentlige etater å hensynta barnets beste under utøvelse av sitt samfunnsoppdrag. I høringsnotatet fremheves det at hovedformålet med innføring av krav til politiattest er å forhindre at barn utsettes for vold og seksuelle overgrep. Politidirektoratet vil imidlertid fremheve at det ikke nødvendigvis er en klar sammenheng mellom det å innføre et krav om politiattest og lovgivers intensjon om å beskytte barn mot vold og seksuelle overgrep.

Slik Politidirektoratet ser det, er det flere uavklarte spørsmål knyttet til innføringen av krav om politiattest for søkere av assistert befruktning.

For det første savner vi en nærmere redegjørelse av om den som skal foreta egnethetsvurderingen faktisk har behov for vandelsopplysninger. Etter Politidirektoratets oppfatning er ikke dette tilstrekkelig belyst i høringsnotatet.

Direktoratet vil også påpeke behovet for nødvendig evidensbasert kunnskap om forekomst av vold og seksuelle overgrep knyttet til assistert befruktning. Politidirektoratet er ikke kjent med om det foreligger kunnskap om at barn som fødes ved hjelp av assistert befruktning er mer utsatt for vold og seksuelle overgrep enn andre barn. Det er derfor etter Politidirektoratets syn ingen åpenbar grunn som tilsier at det bør innføres et krav til politiattest for nettopp denne gruppen personer. Det fremkommer heller ikke av høringsnotatet om dagens ordning, hvor legen foretar en egnethetsvurdering av søkerparet, er utilstrekkelig utover det en normalt må påregne med innhenting av opplysninger hos offentlige etater.

Kripos har påpekt at høringsnotatet ikke i tilstrekkelig grad drøfter konsekvensene av forslaget sammenholdt med det inngrepet krav til politiattest vil innebære. Kripos fremholder videre at personer med anmerkninger på barneomsorgsattest (politiattest) vil kunne finne andre måter å skaffe seg tilgang til barn på, enn å søke om assistert befruktning. Politidirektoratet er enig i at dette er et tema som ikke berøres i høringsnotatet i tilstrekkelig grad.

Slik Politidirektoratet oppfatter høringsnotatet, legges det til grunn at legens tilgang på vandelsopplysninger vil sette legen i stand til å foreta en bedre egnethetsvurdering. Etter direktoratets syn kan en ikke nødvendigvis legge denne antagelsen til grunn. Som påpekt av Kripos er vandelsopplysninger ikke i kjernen av opplysninger som en lege vanligvis behandler. En barneomsorgsattest (politiattest) gir et begrenset bilde av eventuelle straffbare forhold, og opplysningene er ikke nødvendigvis knyttet til en kontekst som er kjent for legen. Det vises for eksempel til at anmerkninger relatert til straffebestemmelser om vold, ikke nødvendigvis innebærer at volden er utført mot et barn. Det straffbare forholdet kan også ligge langt tilbake i tid. Politiattesten vil derfor i seg selv ikke nødvendigvis gi dekkende informasjon om søkerparets omsorgsevne. Etter Politidirektoratets vurdering vil det derfor kunne være risiko for at manglende innsikt i vandelsopplysningens betydning kan medføre at søkerpar mister muligheten til å få assistert befruktning på et feilaktig grunnlag.

Politidirektoratet antar videre at forslaget vil kunne medføre praktiske konsekvenser for politiet. Høringsnotatet berører for eksempel ikke eventuelle konsekvenser av at politiet får tilgang til sensitive personopplysninger om personer som søker assistert befruktning. Økonomiske og administrative konsekvenser er heller ikke berørt i tilstrekkelig grad. I de senere år har det stadig kommet flere hjemler om politiattest på ulike områder, som medfører økt ressursbruk for politiets enhet forandel og politiattester.

I høringsnotatet har departementet som nevnt innledningsvis bedt særskilt om høringsinstansenes syn på hvilke konsekvenser anmerkninger på politiattesten skal ha for egnethetsvurderingen av søkerparet.

Politi- og høgskolen skriver i sitt høringsinnspill at det ikke bør oppstilles absolutte vandelskrav for assistert befruktning. Politi- og høgskolen skriver videre at det bør legges vekt på forholdets karakter, vedkommendes alder på handlingstidspunktet og hvor lang tid som er gått siden lovbruddet fant sted. Kripos fremholder at det i utgangspunktet bør overlates til den som krever politiattesten fremlagt, selv å vurdere relevansen av eventuelle anmerkninger på attesten.

Politidirektoratet støtter Kripas i at ansvaret for å vurdere konsekvenser av eventuelle anmerkninger bør legges til den som krever politiattesten fremlagt. Vi støtter også Politihøgskolens vurdering av at det må foretas en konkret vurdering av ulike relevante forhold for å avgjøre hvilken betydning en vandelsopplysning skal ha.

Med hilsen

Håkon Skulstad
assisterende politidirektør

Kristine Langkaas
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.